

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Bergvallaskolan i
Motala kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Bergvallaskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Bergvallaskolan i Motala kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel som omfattar samtliga ämnen på båda stadier.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 1 juni 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:10004) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Bergvallaskolan i Motala kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel till största del används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och moment som eleverna läser. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att eleverna vill lära sig mer.

I intervjuer med lärare framkommer att lärarna säkerställer att de använder aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel, anpassade efter läroplanen, för att planera och strukturera sin undervisning. Lärare uppger att läroboken ger elever en överblick över ämnets innehåll och en tydlig struktur, samtidigt som tillhörande lärarhandledning ger lärarna ett stöd i planeringen av undervisningen. Vidare beskriver lärare att de har haft samtal om och enats kring vilka läroböcker och andra läromedel som de ska använda så att det blir fungerande övergångar för eleverna mellan de olika stadierna. Exempelvis används läroböcker i samma serie både på lågstadiet och mellanstadiet i samhälls- och naturorienterande ämnen. Lärare på lågstadiet uppger att läroböckerna i svenska och matematik bidrar till en genomtänkt progression mellan årskurs 1 och årskurs 3. I årskurs 3 arbetar elever med en lärobok i engelska i samma serie som det digitala läromedel som eleverna har i engelska på mellanstadiet. I intervjuer berättar lärare att de vid inköp av läroböcker och läromedel inte bara vill se att de erbjuder sammanhang och progression utan även läroböcker och läromedel som bidrar till att väcka elevernas intresse för ämnet och underlätta deras inläring. Lärare uppger att det då blir viktigt att lärobok och läromedel till exempel har en tydlig struktur, inspirerande bilder och karaktärer som knyter ihop lärobok och arbetsbok som lärarna kan använda sig av i undervisningen.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det finns en samsyn bland lärarna kring hur läroböcker och andra läromedel regelbundet ska användas i undervisningen på skolan. Läroböcker och andra läromedel utgör en stomme i undervisningen och lärare på låg- och mellanstadiet uppger att de använder läroböcker och andra läromedel varje dag och i alla ämnen, med undantag för i ämnet teknik på lågstadiet. I intervju med lärare på lågstadiet framkommer att de utgår ifrån en lärarhandledning när de planerar sin undervisning i ämnet teknik men att de annars använder sig av temalådor med experimentmaterial som lärverktyg i undervisningen.

Som en följd av att undervisningen till stor del bygger på läroböcker pågår ett aktivt arbete på skolan med att utveckla elevernas läsförståelse i alla ämnen. Lärare på låg- och mellanstadiet och rektorn uppger att skolan har god kännedom om elevers läsförmåga genom regelbundna kartläggningar och återkommande kompetensutveckling inom läsutveckling och

läsförståelse. Lärarna arbetar medvetet med begrepp i läroböckernas texter, läser texter på olika sätt tillsammans med eleverna och diskuterar innehållet gemensamt innan eleverna får arbeta vidare. I intervjuer uppger lärare att eleverna får bättre fokus på kunskapsinnehållet när de använder sig av läroböcker jämfört med när de arbetar med datorer, då eleverna lätt tappar koncentrationen och gör annat på datorerna. Lärare framhåller samtidigt vikten av att variera undervisningen för att stimulera elevernas lust att lära, exempelvis genom att använda digitala lärverktyg. I de naturorienterade ämnena samt i ämnet teknik befästs ofta kunskaperna från läroboken genom att de följs upp av praktiska moment.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna introducerar läroböcker och läromedel för eleverna i syfte att ge dem en överblick över läromedlets uppbyggnad och ämnets innehåll samt ger ändamålsenliga instruktioner för hur eleverna ska använda sina läromedel i undervisningen.

Av intervjuer med lärare framgår att de tydliggör innehållet och instruerar eleverna i hur de kan använda läroböckerna. Exempelvis uppger lärare att de kan visa hur de olika ämnena som ingår i naturorienterade ämnen representeras av kapitel i olika färger i boken och hur uppgifter med olika svårighetsgrader likaså färgkodas i matematikboken. Lärare använder också egna bildspel för att till exempel introducera karaktärer som är återkommande figurer i läroböcker i svenska eller för att lyfta ut bilder och tabeller från läroböcker och arbeta mer fördjupat med dem. Lärare berättar att de i många ämnen arbetar med ett riktat fokus på nyckelbegrepp i läroböckernas texter samt att de lyfter fram begrepp, texter och instruktioner med hjälp av dokumentkamera eller projektor för att tydliggöra för eleverna. Lärare i årskurs 1–3 berättar att de efter en gemensam genomgång av text och begrepp brukar göra några uppgifter tillsammans med eleverna för att modellera hur de ska arbeta, varefter eleverna sedan arbetar vidare i par eller enskilt. Lärare i årskurs 4–6 berättar att de också ofta inleder en lektion med att gå igenom begrepp gemensamt och sedan bearbetar en text på olika sätt med eleverna innan de får arbeta vidare med egna uppgifter. Exempelvis kan lärare ställa sant eller falskt-frågor om texten, ge eleverna i uppgift att förbereda vissa stycken i förväg eller dela in elever i tvärgrupper där eleverna får redovisa olika delar av texten för varandra. Elever på mellanstadiet bekräftar i intervju lärarnas beskrivning av hur de arbetar med sina läroböcker på lektionerna och att instruktioner oftast ges på ett tydligt och överskådligt sätt.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Lärare på låg- och mellanstadiet uppger att de har tillgång till och använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Av intervjuer med lärare samt Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framgår att tillgången till läroböcker och läromedel på olika nivåer är god. Lärare kompletterar även vid behov med andra lärverktyg som bidrar till en likvärdig kunskapsutveckling för eleverna.

Lärare i årskurs 1–3 berättar i intervju att elever som inte kommit lika långt i sin läs- och kunskapsutveckling får arbeta med mer grundläggande läsförståelseböcker i svenska eller får arbetsböcker i matematik där de kan skriva sina svar direkt i boken. Elever som behöver ytterligare utmaningar i matematik kan få svårare uppgifter eller tillgång till andra läroböcker med fördjupade uppgifter. Lärare berättar att lärarhandledningarna till läroböckerna i svenska och matematik erbjuder gott stöd i arbetet med anpassningar, både vad gäller stöd och utmaningar.

Lärare i årskurs 4–6 uppger att läroboken utgör basen i undervisningen men att de sedan anpassar svårighetsnivån för att möta eleverna efter deras förutsättningar. Även här lyfter lärare läroböckerna i svenska och matematik som inkluderar uppgifter på olika nivåer, både repetitions- och fördjupningsuppgifter. Lärarna arbetar textnära genom att återkommande sammanfatta och återge innehåll i lärobokens texter med eleverna samt modellera texter tillsammans. Lärare i engelska uppger att det digitala läromedlet ger elever möjlighet att både lyssna på texterna, göra markeringar och höra hur enskilda ord ska uttalas. Det finns också läroböcker i engelska för elever som har svårigheter att hantera det digitala läromedlet. För elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling innehåller läroböckerna i samhälls- och naturorienterande ämnen fördjupningssidor och reflekterande frågor i slutet av varje kapitel som kan utmana eleverna ytterligare. Eleverna kan också få i uppgift att skriva mer utvecklade svar på lärobokens reflektionsfrågor.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna överlag har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, till exempel vid läxor och inför bedömningsuppgifter.

I lärar- och elevintervjuer framkommer det att eleverna kan använda läroböcker och andra läromedel i de flesta ämnena utanför lektionstid. Lärare som undervisar på mellanstadiet uppger att eleverna kan ta med sig sina läroböcker vid behov, till exempel för att göra läxor och studera inför prov, i alla ämnen förutom teknik. Elever i årskurs 4–6 bekräftar detta och berättar att de har tillgång till varsitt exemplar av läroböcker i natur- och samhällsorienterade ämnen samt i ämnena svenska, moderna språk och matematik. Elever uppger att de har regelbundna läxor i vissa ämnen, men att det vanligaste är att de använder läroboken utanför lektionstid för att läsa på inför olika bedömningsuppgifter. Lärare som undervisar i årskurs 4–6 uppger att de också uppmuntrar elever att ta hem sina läroböcker och läsa extra hemma när de ser behov av det. I teknik har eleverna i årskurs 4–6 tillgång till en lärobok under de perioder då de läser ämnet och beroende på klassens storlek händer det att elever får dela lärobok på lektioner, men det framkommer att eleverna inte får ta hem denna lärobok. I ämnet engelska använder eleverna ett digitalt läromedel. Eleverna har varsin dator som de får ta hem och eleverna har tillgång till det digitala läromedlet i hemmet. Vidare framkommer i intervjuer med lärare på lågstadiet att eleverna har regelbunden läxa i läsförståelse varje vecka för att skapa en tydlig rutin för läsning hemma. Lärare berättar att läsläxan i svenska är viktig då många elever inte läser så mycket hemma annars och de ser att regelbunden lästräning har stor betydelse för inläringen.

Lärarna ger elever och vårdnadshavare instruktioner om hur de ska arbeta med läroböcker och andra läromedel i hemmet genom veckobrev som skickas hem samt publiceras på skolans digitala plattform. Lärare berättar i intervjuer att de går igenom läxor på lektionstid och ofta gör några uppgifter tillsammans för att visa eleverna hur de ska göra. Det finns även en tydlig koppling mellan lärobokens och arbetsbokens utformning i exempelvis svenska som gör upplägg och arbetssätt bekanta för eleverna. I intervju berättar elever i årskurs 4–6 att de inför prov får tydliga instruktioner om vad provet omfattar tillsammans med sidhänvisningar i läroboken och tips på annat material som kan hjälpa dem att förbereda sig.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till stor del styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervju med rektorn framkommer att rektorn ser till att det finns medel för att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen och att rektorn uppmuntrar regelbundna inköp. Lärare bekräftar i intervju bilden av att rektorn avsätter medel för inköp av läroböcker och läromedel varje år. Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framgår att det finns klassuppsättningar av läroböcker i de flesta teoretiska ämnen på låg- och mellanstadiet. Dock är tillgången till läromedel i ämnet teknik begränsad. I årskurs 1–3 utgår lärare enbart från olika lärverktyg i undervisningen medan eleverna i årskurs 4–6 delar på en klassuppsättning läroböcker. Läroböckerna i de teoretiska ämnena finns tillgängliga för eleverna genom att eleverna har egna exemplar i sina bänkar eller lådor samt tillgång via bokskåp i klassrummen eller i intilliggande korridor. Lärarhandledningar i samtliga ämnen finns att tillgå för lärarna i såväl digital som fysisk form. Utöver detta framkommer att huvudmannen har skapat tillgång till digitala läromedel i samtliga teoretiska ämnen utom matematik, men i dagsläget används det huvudsakligen i ämnet engelska i årskurs 4–6. Rektorn uppger att skolan sedan flera år tillbaka prioriterat tillgången till läroböcker och läromedel eftersom lärarna utgår ifrån dem i undervisningen. Av intervjun med rektorn framgår vidare att rektorn delar lärarnas uppfattning om att läroböcker och läromedel är viktiga för elevernas inlärn timer då läsning är grunden för all kunskapsutveckling. Rektorn uppger sig vara medveten om att eleverna på mellanstadiet delar på en klassuppsättning läroböcker i ämnet teknik, men säger att eftersom lärarna undervisar utifrån ämnesbehörighet och ämnet blockläses två gånger per läsår så fungerar det bra.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

I intervju med rektorn och lärare framkommer att lärare på lågstadiet och mellanstadiet samtalar om och väljer de läromedel som passar bäst utifrån hur behoven ser ut för olika årskurser och enskilda elever samt att de har rektorns förtroende i detta. Lärare uppger att det inom arbetslaget förs didaktiska samtal om innehållet i läroböckerna. Lärarna delar då

erfarenheter av olika läromedel samt diskuterar vad de tycker om olika delar av läroböcker och hur lämpliga läromedel är för en aktuell elevgrupp.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel men följer inte upp att det omfattar samtliga ämnen på båda stadierna i syfte att säkra likvärdigheten inom skolenheten.

I intervju med lärare framkommer att lärarna regelbundet diskuterar vilka kunskaper eleverna behöver för att nå målen. Lärare på låg- och mellanstadiet berättar att denna diskussion även kopplas till användningen av läromedel och vad eleverna ska kunna i olika ämnen. Rektorn och lärare uppger i intervjuer att rektorn visar tillit till att lärarna själva tar beslut om hur läroböcker och läromedel ska användas i undervisningen för att främja en hög måluppfyllelse men det framkommer att rektorn inte själv deltar i samtalen. Genom lärarnas samarbete utvecklas en samsyn kring att läroböcker och andra läromedel ska utgöra en stomme i undervisningen för att säkra elevernas progression och en likvärdig undervisning inom olika ämnen på låg- och mellanstadiet. Vid inköp av nya läroböcker och andra läromedel sker en samverkan mellan undervisande lärare på låg- och mellanstadiet för vad som ska användas i undervisningen. För att underlätta stadiövergången och främja kontinuitet har lärarna exempelvis enats om att använda ett gemensamt läromedel i natur- och samhällsorienterande ämnen. Samsynen kring att undervisningen ska utgå ifrån läroböcker omfattar dock inte teknikämnet på lågstadiet. Samtidigt betonar rektorn i intervju särskilt vikten av att säkra de yngre elevernas tillgång till tryckta läroböcker.

I intervju med rektorn framkommer att det finns ett samlat arbete för att stärka elevernas läsförståelse i olika ämnen. Skolan arbetar aktivt med elevernas läsutveckling genom regelbunden kartläggning som ger lärarna verktyg att identifiera behov av stödinsatser eller anpassningar. Rektorn lyfter dessutom fram att skolan under flera år har haft läsning och läsförståelse i fokus för både det kollegiala lärandet och det systematiska kvalitetsarbetet.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder vid behov resultaten i skolans utvecklingsarbete.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna regelbundet utvärderar hur läroböcker och andra läromedel bidrar till elevernas kunskapsutveckling. Utvärderingen sker löpande men med tyngdpunkt inför beslut om nya inköp av läroböcker och andra läromedel. Förutom den egna utvärderingen väger lärarna också in den spontana återkoppling som eleverna ger på hur de upplever arbetet med läroböckerna. Lärare på lågstadiet berättar att de exempelvis fångat upp ett behov av att arbeta mer fördjupat med tabeller i matematik där läroboken inte räcker till, och uppger att de ser att de behöver samordna matematikundervisningen ännu mer med lärarna på mellanstadiet. De har även identifierat ett behov av att byta ut läroboken i läsförståelse i svenska i årskurs 3, då de uppmärksammat att eleverna efter tre år med samma serie inte visar lika stort intresse för de karaktärer som serien bygger på. Lärare på mellanstadiet berättar att det digitala läromedel som huvudmannen skapat tillgång till inte visat sig fungera så bra att utgå ifrån i andra ämnen än engelska. Exempelvis har eleverna tyckt att det var svårt att navigera i det och lärarna har tyckt att många av uppgifterna i läromedlet är likartade och inte erbjuder tillräcklig utmaning och stimulans. Där utvärderingarna visar på behov av förbättringar kopplade till elevernas resultat använder sig rektorn av dem som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete och initierar utvecklingsinsatser. Syftet är att förbättra elevernas resultat och säkerställa att utbildningen når upp till de fastställda målen.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att avsaknaden av läromedel i ämnet teknik på lågstadiet gör det svårare för eleverna att få en tydlig överblick över ämnets olika delar och progression i sin kunskapsutveckling. När undervisningen främst bygger andra lärverktyg, som temalådor med experimentmaterial och arbetsblad, kan det leda till variation i kvaliteten och mindre systematisk undervisning.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan aktuella och relevanta läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få successivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel även i ämnet teknik på lågstadiet

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

och utgår ifrån dessa i sin undervisning för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till ökat ämnesintresse hos eleverna och en vilja att lära sig mer.

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna inte har tillgång till läroböcker i ämnet teknik på lågstadiet samt att tillgången även är begränsad i mellanstadiet, både vad gäller tillgången under lektionstid och möjlighet att ta hem läroböcker utanför lektionstid. Vidare framkommer att rektorn har en begränsad roll i att skapa förutsättningar för att eleverna ska ha tillgång till relevanta och aktuella läroböcker i undervisningen och förlitar sig i första hand på att lärarna fattar välgrundade beslut. Rektorn har inte heller sett till att den enhetlighet och samsyn som präglar lärarnas undervisning med läromedel i fokus i andra ämnen även omfattar ämnet teknik på låg- och mellanstadiet.

Genom att elever har tillgång till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper, vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av

³ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn i samtliga ämnen ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel som omfattar samtliga ämnen och årskurser.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁵ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁶ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁷ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn endast i viss mån styr och leder arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel.

⁴ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁵ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁶ 1 kap. 9 § skollagen

⁷ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

⁹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

Det finns inget gemensamt och medvetet arbete eller en röd tråd i användningen av läroböcker i teknik mellan stadierna på skolan.

Genom att rektorn styr och leder lärarnas arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel i undervisningen i samtliga ämnen kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn mer aktivt styr och leder arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen både på lågstadiet och mellanstadiet.

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare

Signerat av: Roger Persson

X Maria Hermansson

Föredragande

Signerat av: Maria Hermansson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Ann Goliath-Pillola deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁰ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹¹:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹²

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹³ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁴

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹⁰ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹¹ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹² 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹³ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁵

¹⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bergvallaskolan den 12 november 2025. Besöket genomfördes av utredarna Maria Hermansson och Ann Goliath-Pillola.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Motala kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–6. På skolenheten går drygt 160 elever. Förskoleklass har inte ingått i granskningen.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	